

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE

**PRIMERJAVA PRAVNO – ORGANIZACIJSKIH OBLIK
GOSPODARSKIH DRUŽB MED INDIJO IN SLOVENIJO**

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Kristina Pezdirc, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Primerjava pravno-organizacijskih oblik gospodarskih družb med Indijo in Slovenijo, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem doc. dr. Jako Cepcem,

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 INDIJSKI TRG	2
1.1 Značilnosti	2
1.2 Gospodarska kriza in gospodarska rast.....	3
1.3 Uvoz in izvoz	4
1.3.1 Indija Slovenija.....	4
2 PRIMERJAVA PRAVNOORGANIZACIJSKIH OBLIK GOSPODARSKIH DRUŽB...	5
2.1 Samostojni podjetnik	6
2.1.1 Samostojni podjetnik v Sloveniji.....	6
2.1.2 Samostojni podjetnik v Indiji	6
2.2 Osebne družbe.....	7
2.2.1 Osebne družbe v Sloveniji.....	8
2.2.1.1 Družba z neomejeno odgovornostjo.....	8
2.2.1.2 Komanditna družba	9
2.2.2 Osebne družbe v Indiji.....	9
2.2.2.1 Partnerska družba (partnership)	10
2.2.2.2 Družba z neomejeno odgovornostjo (Unlimited Company)	11
2.2.2.3 Joint Hindu family business	12
2.3 Kapitalske družbe	13
2.3.1 Kapitalske družbe v Sloveniji.....	13
2.3.1.1 Družba z omejeno odgovornostjo	13
2.3.1.2 Delniška družba.....	15
2.3.2 Kapitalske družbe v Indiji	16
2.3.2.1 Limited Liability Partnership	16
2.3.2.2 Družba z omejeno odgovornostjo (Private Limited Company)	17
2.3.2.3 Enoosebna družba z omejeno odgovornostjo.....	18
2.3.2.4 Delniška družba.....	19
SKLEP	21
LITERATURA IN VIRI	22

KAZALO TABEL

Tabela 1: Rast BDP	3
Tabela 2: Blagovna menjava med Slovenijo in Indijo 2010–2015 (v 1000 EUR)	4
Tabela 3: Primerjava samostojnega podjetnika med Slovenijo in Indijo	7
Tabela 4: Primerjava družbe z neomejeno odgovornostjo med Slovenijo in Indijo	11
Tabela 5: Primerjava družbe z omejeno odgovornostjo med Slovenijo in Indijo	17
Tabela 6: Primerjava OPC, PLC in LLP v Indiji	18
Tabela 7: Primerjava delniške družbe med Slovenijo in Indijo	20

KAZALO SLIK

Slika 1: Struktura BDP	3
Slika 2: Blagovna menjava med Slovenijo in Indijo 2010–2015	5
<i>Slika 1: Struktura BDP</i>	<i>3</i>
<i>Slika 2: Blagovna menjava med Slovenijo in Indijo 2010–2015</i>	<i>5</i>

UVOD

Trenutna situacija na trgu zahteva vse več širitve na tuje trge, zato moramo temu nameniti vse več pozornosti. Ko govorimo o širitvi, mislimo na podjetništvo, širitve podjetja, pa tudi na beg možganov. V današnjem času vsega naštetega vidimo čedalje več, kar pomeni, da moramo predvsem mladi razmišljati tudi o zaposlitvi ali ustanovitvi podjetja v tujini.

Nedolgo nazaj sem bila na potovanju po Indiji. Tam sem spoznala veliko podjetnikov, ki delajo na indijskem trgu, pa tudi takih, ki imajo v državah, kjer živijo, podjetja, ki se ukvarjajo z izvozom izdelkov iz Indije v svojo državo, kjer jih za dosti višjo ceno tudi prodajo. Trg se mi je zdel zelo zanimiv, predvsem zaradi poslovne raznolikosti, ki je prisotna. S poslovno raznolikostjo mislim na manjše podjetnike in na multinacionalke, ki so se odločile imeti svoje krovno podjetje ali podružnico na tistem območju. Zato sem se odločila, da bom v svoji zaključni strokovni nalogi primerjala pravnoorganizacijske oblike gospodarskih družb med Indijo in Slovenijo.

V prvem delu zaključne strokovne naloge predstavljam značilnosti indijskega trga, razlike med indijskim in slovenskim trgom ter predstavim slovenska podjetja, ki izvažajo iz Indije v Slovenijo ali obratno.

V drugem delu naloge sem opravila primerjavo pravnoorganizacijskih družb med slovenskim in indijskim sistemom. Zanimale so me torej podobnosti in razlike med ureditvijo sistema gospodarskih družb v Sloveniji in v Indiji. Pri tem sem primerjala predvsem temeljne značilnosti posameznih družb, kjer sem kot osnovno delitev gospodarskih družb upoštevala slovensko ureditev, ki tovrstne družbe deli na osebne in kapitalske, pri čemer je ločnica med obema v odgovornosti družbenikov za dolgove družbe. Če namreč vsaj eden izmed družbenikov družbe za dolgove družbe odgovarja z vsem svojim premoženjem, družbo uvrščamo med osebne. Če nihče izmed družbenikov za dolgove družbe ne odgovarja s svojim osebnim premoženjem, pa družbo uvrščamo med osebne. V slovenskem pravnem sistemu lahko podjetniško dejavnosti izvajamo bodisi v obliki samostojnega podjetništva ali v gospodarski družbi. Med osebne gospodarske družbe uvrščamo družbo z neomejeno odgovornostjo in komanditno družbo. Med kapitalske družbe pa uvrščamo družbo z omejeno odgovornostjo, delniško družbo, komanditno delniško družbo in evropsko delniško družbo. Indijski sistem gospodarskih družb temelji na angloameriškem (angl. *common law*) sistemu in se zato nekoliko razlikuje od kontinentalnega sistema. Tudi v indijskem sistemu poznamo samostojnega podjetnika in osebne ter kapitalske gospodarske družbe. Poleg navedenih poznamo tudi partnersko družbo (angl. *partnership*) (Kocbek et al., 2014, str. 535), ki v angloameriškem sistemu nima pravne osebnosti, ter *Joint Hindu Family Business*, ki velja za specifično obliko izvajanja podjetniške dejavnosti v Indiji. V Indiji prav tako poznajo *Limited Liability Partnership*, ki je primerljiva s slovensko družbo z omejeno odgovornostjo.

Pravnoorganizacijske oblike gospodarskih družb so v Sloveniji urejene v Zakonu o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD-1). V Indiji pravnoorganizacijske oblike gospodarskih družb ureja več zakonov, in sicer: Zakon o gospodarskih družbah (angl. *Companies Act 2013*), Zakon o partnerski družbi (angl. *Indian Partnership Act 1932*) in Zakon o družbi z omejeno odgovornostjo (angl. *Limited Liability Partnership Act 2008*).

1 INDIJSKI TRG

1.1 Značilnosti

Indijski trg je izredno velik, tudi zaradi populacije, kajti Indija je druga najbolj poseljena država na svetu. Poznamo veliko primerov, ko so se podjetja širila tja zaradi 'boljših' pogojev poslovanja. To so lahko predvsem: cenejša delovna sila ali ekonomsko bolj ugodne situacije. Prav tako indijski trg, poleg kitajskega, predstavlja enega izmed največjih in najhitreje rastočih trgov na svetu (Izvozno okno, 2015a).

»Indija je eno izmed desetih največjih gospodarstev na svetu, a je še vedno revna država. Bruto domači proizvod (v nadaljevanju BDP) na prebivalca je nizek, skoraj 25 % prebivalstva živi pod pragom revščine, neenakost pa je velika.« (Izvozno okno, 2015a).

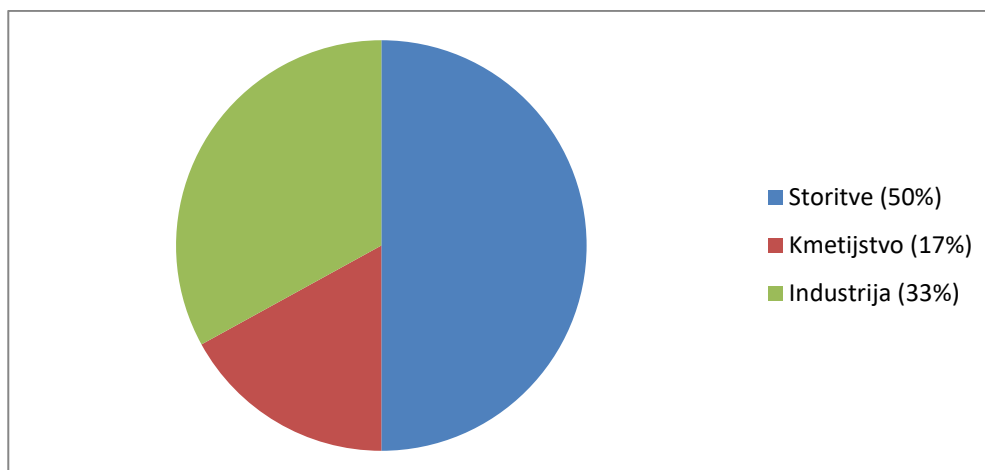
Indija je četrta kmetijska velesila na svetu. Kmetijstvo (17 % BDP) zaposluje skoraj polovico aktivnega prebivalstva. Največ proizvedejo pšenice, prosa, riža, koruze, sladkornega trsa, čaja, krompirja in bombaža. Indija je na drugem mestu v govedoreji, na tretjem v ovčereji in na četrtem v ribolovu (Izvozno okno, 2015a).

Najbolj dinamičen in hitro razvijajoč del indijskega gospodarstva predstavlja storitveni sektor (50 % BDP). Največji napredek v razvoju predstavlja programska oprema, ki povečuje izvoz storitev in posodablja indijsko gospodarstvo (Izvozno okno, 2015a).

Industrijski sektor zaposluje približno četrtino aktivnega prebivalstva. Najpomembnejši sta tekstilna in kemična industrija, razvite so pa tudi: živilska, naftna strojna in farmacevtska industrija (Izvozno okno, 2015a).

Spodnja slika prikazuje strukturo Bruto domačega proizvoda v Indiji.

Slika 1: Struktura BDP

Vir: Izvozno okno, Indija, 2015a.

1.2 Gospodarska kriza in gospodarska rast

Leta 2008 je svet prizadela globalna gospodarska kriza. Indija je bila, poleg Avstralije, Kitajske, celotne centralne in Jugovzhodne Azije ter polovice Afrike, ena izmed tistih držav, ki je globalna kriza ni tako zelo prizadela, saj je leta 2015 zabeležila 5,5% rast industrijske proizvodnje. Napoved za 2016 je 5,7%, 2017 6,1%, leta 2018 naj bi padla na 5,8%. Prav tako je v zadnjih letih imela Indija visoko rast BDP (Statistic Times, 2016).

Spodnja tabela prikazuje rast BDP v Indiji od leta 2012 do 2016.

Tabela 1: Rast BDP

Leto	Rast (v %)
2012–2013	5,6
2013–2014	6,6
2014–2015	7,2
2015–2016	7,6

Vir: Statistic Times, GDP growth of India, 2016.

Glede na poročilo Goldman Sachs, bi lahko Indija, poleg Brazilije, Rusije in Kitajske lahko postala dosti večja ekonomska velesila, kot so države G6. Prav tako ima Indija potencial postati tretja največja ekonomska velesila na svetu. Razlog za to je, da bi Indija v naslednjih petdesetih letih ekonomsko rastla, tako kot delež delovno sposobnega prebivalstva te države (Lakshman, 2015, str. 1–2).

Ekonomska liberalizacija in privatizacija sta se v Indiji začeli že v zgodnjih devetdesetih prejšnjega stoletja. Od takrat je samo še pospešeno rastla (Lakshman, 2015, str. 2).

K temu ne pripomorejo samo tržne priložnosti, ampak tudi znanje ljudi, ki so vse bolj izobraženi. Prav tako svoje znanje 'prilagajajo' zahodnemu svetu. Indijska družba je postala vse manj tradicionalna. Čedalje bolj se prilagajajo zahodnemu svetu, kar pomeni, da je pri ljudeh povečana želja po potrošništvu in materializmu. (Lakshman, 2015, str. 1–2).

1.3 Uvoz in izvoz

Indija je v zadnjih dveh letih največ uvažala mineralna goriva, nakit, elektronsko opremo, stroje ter organske kemikalije; izvažala pa največ mineralnih goriv, dragih kamnov, kovin, vozil in organskih kemikalij (Izvozno okno, 2015a).

1.3.1 Indija Slovenija

Kot že omenjeno, nam indijski trg predstavlja veliko priložnosti. Zato so se številna slovenska podjetja odločila za izvoz ali širitev na njihov trg. Med izvozniki najdemo Lek d. d., Lajka d. o. o., TAB d. d., ACRONI d. o. o. in še veliko drugih, ki so videli priložnosti izvoza na indijski trg (SloExport, 2016).

Podjetja, ki imajo svoje podružnice oziroma delujejo na indijskem trgu, so: Adria Airways d. d., Gorenje d. d., Kolektor d. d., Krka d. d. in še nekaj drugih (Izvozno okno, 2015a).

Spodnja tabela prikazuje blagovno menjavo (uvoz in izvoz) med Indijo in Slovenijo od leta 2010 do leta 2015.

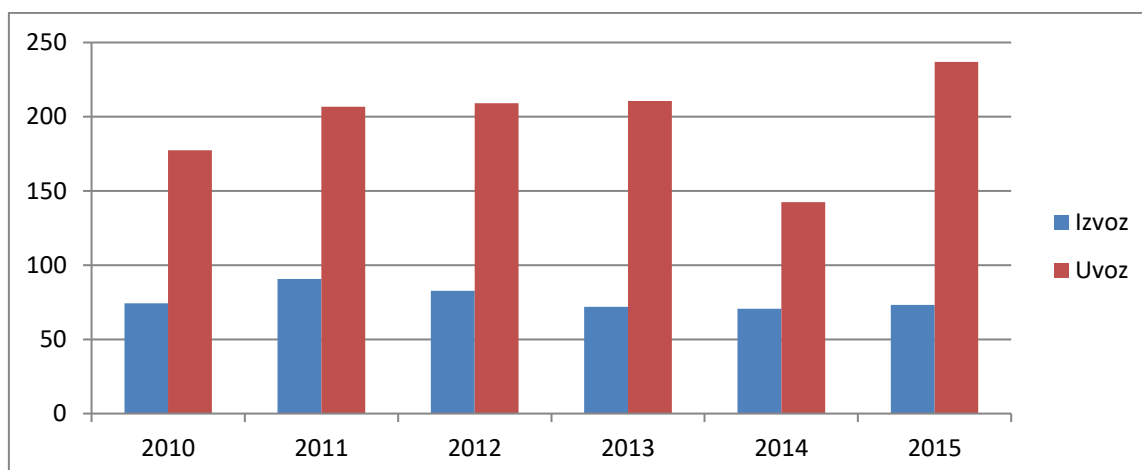
Tabela 2: Blagovna menjava med Slovenijo in Indijo 2010–2015 (v 1000 EUR)

Leto	Izvoz	Uvoz	SKUPAJ
2010	74.313	177.318	251.631
2011	90.753	206.692	297.427
2012	82.627	208.997	291.624
2013	71.886	210.534	282.420
2014	70.523	142.508	213.031
2015	73.142	236.882	310.024

Vir: Izvozno okno, Seznam slovenskih podjetij, prisotnih na trgu Indije, b. l.

Spodnja slika prikazuje blagovno menjavo (uvoz in izvoz) med Indijo in Slovenijo od leta 2010 do 2015.

Slika 2: Blagovna menjava med Slovenijo in Indijo 2010–2015

Vir: Izvozno okno, Seznam slovenskih podjetij, prisotnih na trgu Indije, b. l.

Slovenija je v letu 2015 iz Indije izvozila največ organskih kemijskih proizvodov (39 %); sledita železo in jeklo (19 %), električni stroji in oprema (8 %); jedrski reaktorji, kotli, stroji in mehanske naprave (6 %); plastične mase in proizvodi iz plastičnih mas, kavčuk in proizvodi iz kavčuka in gume (6 %); papir in karton, izdelki iz papirne mase, papirja ali kartona (6 %) (Izvozno okno, 2015a).

Uvozila je pa največ mineralnih goriv in olj, proizvodov njihove destilacije, bituminozne snovi in mineralnih voskov (32 %); farmacevtskih proizvodov (25 %); organskih kemijskih proizvodov (25 %); aluminija in aluminijastih izdelkov (2 %); rud, žlinder in pepelov (1 %) ter električnih strojev in opreme ter njihovih delov (1 %) (Izvozno okno, 2015a).

2 PRIMERJAVA PRAVNOORGANIZACIJSKIH OBLIK GOSPODARSKIH DRUŽB

Gospodarske družbe predstavljajo pomembno vlogo v svetu. V tem poglavju bom raziskala, kakšne so razlike med pravnoorganizacijskimi oblikami družb v Indiji in Sloveniji.

V Sloveniji uporabljamo kontinentalni pravni sistem. Pri nas družbe delimo na osebne in kapitalske. Med osebne družbe uvrščamo družbo z neomejeno odgovornostjo in komanditno družbo. Med kapitalske pa uvrščamo družbo z omejeno odgovornostjo, delniško družbo, komanditno delniško družbo in evropsko delniško družbo. Indijski pravni sistem temelji na angloameriškem sistemu. Tu najdemo, prav tako kot v Sloveniji, samostojnega podjetnika, osebne in kapitalske družbe. Poleg navedenih v indijskem sistemu najdemo še *Partnership*, *Limited Liability Partnership* in posebno obliko družbe, *Joint Hindu Family Business*, ki obstaja samo v Indiji.

V Sloveniji je bilo leta 2014 133.732 registriranih podjetij (SURS, 2014).

V Indiji pa je bilo na *Ministry of corporate affairs* leta 2013 1.321.000 registriranih podjetij. To število predstavlja samo registrirana podjetja in ne zajema samostojnega podjetnika, ki ga pri njih ni potrebno registrirati (The Economic Times, 2013).

2.1 Samostojni podjetnik

2.1.1 Samostojni podjetnik v Sloveniji

Osebi, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja in ni gospodarska družba, pravimo samostojni podjetnik (s. p.). To je najosnovnejša oblika podjetja v Sloveniji in če zakon ne določa drugače, lahko podjetnik opravlja vsako gospodarsko dejavnost (Cepec & Kovač, 2012, str. 169).

Pri nekaterih dejavnostih so za vpis potrebni še dodatni pogoji in dovoljenja. Za primer lahko vzamemo obrtno dovoljenje (Cepec & Kovač, 2012, str. 169).

Registracija samostojnega podjetnika je zelo enostaven in nekomplíciran postopek. Podjetnik se brezplačno registrira na Poslovnem registru Slovenije (PRS). Če želi pridobiti status, mu ni potrebno dobiti posebnega dovoljenja posameznega organa (Cepec & Kovač, 2012, str. 170).

Registracija osnovnega kapitala pri samostojnem podjetniku ni potrebna, saj ta zakonsko ni predpisan. Razlog za to je, da podjetnik v s. p. v vsakem primeru za dolgove odgovarja z vsem svojim premoženjem. Prav tako mora vse spremembe podatkov sporočiti na Agencijo Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJ PES) najkasneje po petnajstih dneh od spremembe objave. Kot pri drugih vrstah podjetij se mora v osmih dneh po registraciji v poslovnem registru vpisati v davčni register, Register za davek na dodano vrednost in na Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. V primeru, ko gre za obrtnika, mora pridobiti dovoljenje ali se vpisati v obrtni register (Cepec & Kovač, 2012, str. 169–171).

Samostojnega podjetnika, isto kot pri ostalih družbah, vežejo določbe o poslovanju s firmo, o sedežu, poslovni skrivnosti, vpisu v register itd. (Cepec & Kovač, 2012, str. 170).

2.1.2 Samostojni podjetnik v Indiji

Tako kot v Sloveniji je tudi v Indiji je samostojni podjetnik (angl. *Sole Proprietor*) najbolj enostaven pravnoorganizacijski način opravljanja dejavnosti. Za pričetek opravljanja samostojne dejavnosti v Indiji je tako potrebno zgolj odpreti bančni račun. Če je opravljanje dejavnosti povezano tudi s pridobitvijo kakšnega dovoljenja za izvajanje te dejavnosti, mora posameznik pred pričetkom le-te pridobiti še ustrezna dovoljenja (IndiaFilings, 2014c). Za

razliko od slovenske ureditve, registracija same dejavnosti v posebnem registru ni potrebna. Potrebna pa je registracija posameznih specifičnih dejavnosti, vendar ne v okviru registracije pričetka opravljanja dejavnosti, ampak kot dokaz, da so pridobljena ustrezna dovoljenja za opravljanje teh specifičnih dejavnosti. Registracije na različnih vladnih službah, tako kot v Sloveniji, so zaželeni, če so takšne potrebe oziroma če je zakonsko tako določeno. Na primer, če podjetje opravlja davčne storitve, je potrebna registracija na oddelku za davčne storitve. Enako velja za druge posredne davke, kot so DDV, trošarine itd. (Indian Enterprteneur, 2011).

Tako kot v Sloveniji tudi v Indiji premoženje podjetnika in nosilca podjetništva ni ločeno (Your Finance Book, 2015).

Za slovenske in indijske samostojne podjetnike velja, da podjetnik posle družbe opravlja samostojno, v lastnem imenu in za lasten račun. Registracija osnovnega kapitala ni potrebna (Badami, b. l.).

Spodnja tabela prikazuje primerjavo samostojnega podjetnika med Indijo in Slovenijo.

Tabela 3: Primerjava samostojnega podjetnika med Slovenijo in Indijo

	Slovenija	Indija
Odgovornost za dolgove	Samostojni podjetnik z vsem svojim premoženjem	Samostojni podjetnik z vsem svojim premoženjem
Minimalni osnovni kapital	Ni predpisan	Ni predpisan
Ustanovitev	Registracija na Poslovnem registru Slovenije	Registracija ni potrebna
Zakon, ki ureja obliko družbe	Zakon o gospodarskih družbah	Zakonsko neurejeno

2.2 Osebne družbe

Osebne družbe so tiste, pri katerih vsaj en družbenik za obveznosti družbe odgovarja z vsem svojim premoženjem. Za tako vrsto poslovanja je značilno, da nimajo predpisanega osnovnega kapitala. Osebne družbe so dosti bolj tvegane od kapitalskih, zato se posledično malo ljudi odloči za ustanovitev. V Sloveniji imamo le 4 odstotke registriranih osebnih družb (Cepec & Kovač, 2012, str. 177).

2.2.1 Osebne družbe v Sloveniji

2.2.1.1 Družba z neomejeno odgovornostjo

Družba z neomejeno odgovornostjo je družba dveh ali več oseb, ki za obveznosti družbe odgovarjajo z vsem svojim premoženjem (76. člen ZGD-1). Družba za vse dolgove odgovarja primarno, medtem ko njeni družbeniki zanjo odgovarjajo podredno in solidarno (vsak družbenik odgovarja za celoten dolg) (Cepec & Kovač, 2012, str. 178).

»Družba nastane s sklenitvijo družbene pogodbe med družbeniki in vpisom družbe v sodni register.« (Cepec & Kovač, 2012, str. 178).

Sklenitev družbene pogodbe mora biti v obliki notarskega zapisa ali zasebne listine, ki mora vsebovati notarsko overjene podpise vseh družbenikov. Ko je družba vpisana v sodni register, je tudi uradno registrirana (Cepec & Kovač, 2012, str. 178).

Ker družba nastane z družbeno pogodbo, pomeni, da lahko družbeniki svobodno uredijo notranja razmerja v družbi. Družbeniki se lahko tako svobodno dogovorijo o firmi in sedežu; dogovor o vrsti in višini vložkov, dogovor o vodenju poslov; dogovor o razdelitvi dobička in izgube; dogovor o prenosih dobička itd. (Cepec & Kovač, 2012, str. 179).

Družba z neomejeno odgovornostjo je primerna za podjetja, v katerih so vsi družbeniki dejavno vključeni v poslovanje podjetja (Cepec & Kovač, 2012, str. 178).

Družba je za družbenika potencialno zelo tvegana, saj po eni strani posle družbe lahko vodi vsak družbenik, po drugi strani pa vsi družbeniki za vse dolgove družbe odgovarjajo solidarno. Opravljanje dejavnosti v takšni družbi, zato, poleg aktivnosti vseh družbenikov, zahteva predvsem močno medosebno zaupanje. Družbe z neomejeno odgovornostjo so v Sloveniji relativno redke, saj predstavljajo manj kot tri odstotke vseh gospodarskih družb oziroma zgolj odstotek vseh poslovnih subjektov (upoštevaje torej tudi vse samostojne podjetnike) (SURS, 2014).

Osnovni kapital pri ustanovitvi ni predpisan, saj tako kot pri samostojnem podjetniku, tudi tukaj vsi družbeniki za dolgove družbe odgovarjajo z vsem svojim premoženjem.

So pa v tovrstno obliko osebne družbe obvezni vložki, ki jih prispeva vsak družbenik, bodisi v obliki znanja, denarja itd. (Cepec & Kovač, 2012, str. 178–179).

Vsak družbenik lahko vodi posle družbe, če seveda ni dogovorjeno drugače. Vodenje poslov zajema vsa dejanja, razen tista, ki presegajo okvir rednega poslovanja, za kar je potrebno soglasje vseh družbenikov. Vsi družbeniki imajo pravico do vpogleda v poslovne knjige in dobičke. Poleg tega je vsak izmed družbenikov soudeležen pri izgubi. V primeru smrti ali odpovedi družbenika družba preneha, razen če je v družbeni pogodbi določeno drugače (Cepec & Kovač, 2012, str. 182).

2.2.1.2 Komanditna družba

Komanditna družba je družba, v kateri je najmanj en družbenik za obveznosti odgovoren z vsem svojim premoženjem (komplementar) in kjer najmanj en družbenik (komanditist) za obveznosti družbe ni odgovoren. Lahko jo smatramo kot prehodno obliko iz osebnih v kapitalne družbe. Danes so v Sloveniji zelo redke (Cepec & Kovač, 2012, str. 185). Leta 2014 je bilo tako v RS registrirani namreč zgolj 681 takšnih družb, kar predstavlja dober odstotek gospodarskih družb oz. pol odstotka vseh gospodarskih subjektov (SURs, 2014). Temeljna značilnosti komanditne družbe je torej dvojna narava družbenikov. Pri komanditni družbi so lahko družbeniki fizične ali pravne osebe. Družbenika morata biti najmanj dva, en komanditist in en komplementar. Pri tem komplementar zagotovi znanje in delo, komanditist pa vложи denar (višina vloženega denarja je odvisna od dogovora v družbeni pogodbi in je tudi objavljena v sodnem registru) (Cepec & Kovač, 2012, str. 185–186).

Pri komanditni družbi minimalni osnovni kapital ni predpisan. Komanditist lahko v družbo vложи denar, stvari ali premoženjske pravice ter storitve, ki se lahko ovrednotijo. Vložek komanditista je potrebno izraziti v denarnem znesku, ki se vpiše v sodni register in tako predstavlja znesek, s katerim komanditist odgovarja za obveznosti družbe (Mercina, 2015).

Komanditna družba nastane tako kot družba z neomejeno odgovornostjo, s podpisom družbene pogodbe in vpisom družbe v sodni register. Družbena pogodba mora biti sklenjena v obliki zasebne listine z notarsko overjenimi podpisi vseh družbenikov ali notarskega zapisa (Cepec & Kovač, 2012, str. 186).

Ko govorimo o dolgovih družbe, je družba tista, ki primarno odgovarja z vsem svojim premoženjem. Poleg tega za dolgove solidarno odgovarjajo tudi komplementarji. Torej, vsak izmed komplementarjev za dolgove odgovarja solidarno. Komanditist za dolgove družbe ne odgovarja oziroma, natančneje, odgovarja tako kot družbeniki v kapitalnih družbah, torej zgolj do višine neplačanega zneska, ki bi ga moral plačati po pogodbi (Cepec & Kovač, 2012, str. 188).

2.2.2 Osebne družbe v Indiji

V skladu z razdelitvijo gospodarskih družb na osebne in kapitalne družbe lahko med osebne družbe v indijskem pravnem sistemu uvrščamo partnersko družbo (angl. *Partnership*) in družbo z neomejeno odgovornostjo (angl. *Unlimited Company*). Čeprav družbeniki v obeh družbah za dolgove družbe odgovarjajo z vsem svojim premoženjem, je temeljna razlika med njima, da pravni red partnerski družbi ne priznava statusa pravne osebe, medtem ko je družba z neomejeno odgovornostjo samostojna pravna oseba.

2.2.2.1 Partnerska družba (angl. *Partnership*)

Partnersko družbo v Indiji ureja Zakon o partnerskih družbah (angl. *The Partnership Act 1932*).

V skladu s 4. členom tega zakona je partnerstvo oziroma partnerska družba pogodben dogovor med dvema ali več družbeniki, ki se zavežejo, da si bodo med seboj delili dobiček, ki ga bodo ustvarili s poslovanjem, ki ga bodo izvajali vsi skupaj ali eden izmed njih v imenu vseh ostalih. Partnerska družba ni pravna oseba, kar je tudi temeljna značilnost teh družb v angloameriških pravnih redih (Surbhi, 2015).

Partnersko družbo lahko ustanovita najmanj dva in največ dvajset družbenikov. V Sloveniji je spodnja meja družbenikov v družbi z neomejeno odgovornostjo enaka kot pri partnerski družbi v Indiji, medtem ko zgornja meja ni določena. Pri partnerstvu mora vsak izmed družbenikov prispevati podobno količino kapitala. Prav tako kot v Sloveniji se družbeniki z družbeno pogodbo dogovorijo, kako si bodo družbeniki oziroma partnerji delili dobiček in izgubo (Indian Enterprteneur, 2011).

Ker partnerska družba ni pravna oseba, ampak pogodbeni dogovor, za ustanovitev take družbe ni potrebna posebna registracija v sodnem registru. Lahko pa se družbeniki za registracijo odločijo in družbo prijavijo za vpis v sodni register. Registracija je mogoča tako ob začetku poslovanja kot tudi kadarkoli kasneje. Registracija podjetja v sodni register je predse enostavna. Družbeniki morajo za vpis v sodni register sodnemu registru predložiti naslednje dokumente: vlogo za registracijo partnerske družbe, pravilno izpolnjen obrazec zaprisežene pisne izjave, kopijo družbene pogodbe in dokazilo o lastništvu. Vlogo morajo podpisati vsi družbeniki (wikiHow, b.l.).

Za ustanovitev partnerske družbe morajo družbeniki sestaviti družbeno pogodbo. V družbeni pogodbi definirajo firmo družbe, načine vodenja poslov, delitev izgube in dobiček itd. Družbena pogodba mora nadalje osebne podatke družbenikov, sedež družbe, vrsto dejavnosti, datum začetka poslovanja, trajanje družbe, vložek vsakega partnerja in način delitve dobička (Indian Enterprteneur, 2011).

Če ni z družbeno pogodbo dogovorjeno drugače, lahko posle družbe vodi vsak družbenik. To pomeni, da lahko vsak družbenik sklepa posle v imenu in za račun partnerske družbe oziroma ker partnerska družba ni pravna oseba, za račun ostalih družbenikov. Vsak družbenik za vse dolgove družbe odgovarja z vsem svojim premoženjem (Indian Enterprteneur, 2011).

2.2.2.2 Družba z neomejeno odgovornostjo (angl. *Unlimited Company*)

Druga oblika osebne gospodarske družbe v Indiji je družba z neomejeno odgovornostjo, ki se od partnerske družbe razlikuje po tem, da je pravna oseba, od kapitalskih družb pa predvsem po tem, da družbeniki za dolgove družbe odgovarjajo z vsem svojim premoženjem. Družbeniki za dolgove družbe, enako kot v slovenski družbi z neomejeno odgovornostjo, odgovarjajo subsidiarno in solidarno. Subsidiarno pomeni, da družbeniki za dolgove družbe odgovarjajo zgolj takrat, ko ima družba premalo premoženja, da bi lahko poravnala svoje dolgove.

Solidarna odgovornost pa pomeni, da vsi družbeniki za dolgove družbe odgovarjajo v celoti, kar pomeni, da lahko upniki družbe celoten dolg zahtevajo od vsakega izmed družbenikov. Kot je značilno za osebne družbe, za registracijo družbe z neomejeno odgovornostjo ni predpisan minimalni osnovni kapital in se lahko družba registrira celo brez osnovnega kapitala (India Company Registration, 2016).

Družba z neomejeno odgovornostjo nastane s sklenitvijo družbene pogodbe in z vpisom v sodni register. Tovrstna družba mora imeti minimalno dva družbenika in največ 200 družbenikov (IndiaFilings, 2014a).

Spodnja tabela prikazuje primerjavo med slovensko družbo z neomejeno odgovornostjo in indijskima *Partnership* in *Unlimited Company*.

Tabela 4: Primerjava družbe z neomejeno odgovornostjo med Slovenijo in Indijo

	Slovenija	Indija (<i>Partnership</i>)	Indija (<i>Unlimited Company</i>)
Odgovornost za dolgove	Družba za dolgove odgovarja primarno, družbeniki pa podredno in solidarno (vsak družbenik odgovarja za celoten dolg).	Za dolgove so odgovorni vsi družbeniki z vsem svojim premoženjem.	Za dolgove so odgovorni vsi družbeniki z vsem svojim premoženjem.
Minimalni osnovni kapital	Ni predpisan	Ni predpisan	Ni predpisan
Ustanovitev	Sklenitev družbene pogodbe in vpisom v sodni register	Potrditev na sodnem registru (ni nujno) Sklenitev družbene pogodbe	Registracija na sodnem registru Sklenitev družbene pogodbe

se nadaljuje

Tabela 5: Primerjava družbe z neomejeno odgovornostjo med Slovenijo in Indijo (nad.)

	Slovenija	Indija (<i>Partnership</i>)	Indija (<i>Unlimited Company</i>)
Zakon, ki ureja obliko družbe	Zakon o gospodarskih družbah	The Indian Partnership Act 1932	Companies Act 2013

2.2.2.3 Joint Hindu family business

Joint hindu family business je oblika organizacije, katero najdemo le v Indiji. Kot ime sugerira, je vrsta organizacije, kjer vsi člani indijske nedeljene družine vodijo in nadzorujejo posel, katerega usmerja glava družine. Družba je podobna je d. n. o., vendar s to razliko, da lahko pri poslu sodelujejo le člani družine. Posel se nadaljuje iz generacije v generacijo (Biplab, 2016). Celotna ideja takšne oblike izvajanja dejavnosti temelji na ideji, da se poslovno premoženje pokojnika ne razdeli med dediče, ampak se ohrani kot celota v obliki podjetja, ki ga potem upravljajo dediči kot skupno, nerazdeljeno premoženje. Ravno iz tega razloga je ureditev te oblike podjetništva urejena v Zakonu o dedovanju.

Članstvo je omejeno samo na člane družine. Pred letom 1956 ženske članice družine niso imele enakih pravic kot moški člani družine, vendar je Hindu zakon o dedovanju uveljavil pravice tudi za ženske članice. Poslovođenje kontrolira glava družine, imenovan Karta. Karta in sodediči so po navadi moški člani (Biplab, 2016).

Karta mora negovati posel, zaščititi interes vseh članov in ne sme prejemati tajnih dobičkov. Ima polno avtoriteto in kontrolo nad finančnimi aspekti posla. Znan je tudi pod nazivom "skrbnik premoženja". Ima popolno odgovornost nad poslovnim tveganjem, njegova odgovornost je neomejena v primerjavi z odgovornostjo sodedičev, ki je omejena. Slednji morajo biti v pomoč Karti pri upravljanju posla. Vsi člani so svobodni, da se odcepijo od družbe. V večini primerov pride do ločitve od podjetja zaradi nestrinjanja s politikom in programom Karte (Biplab, 2016).

Vrste *Joint Hindu Family Business* sta Mitakshara, kjer so samo moški člani družine, rojeni v družini, upravičeni do enakega dela lastništva. Sistem obstaja po celotni Indiji, z izjemom zahodnega Bengala in Assama in Dayabhabha, kjer tako moški kot ženske prejmejo del lastništva; ta oblika obstaja v zahodnem Bengalu ter Assamu, od 22. junija 1994 pa imajo ženske članice družine pravico do sodelovanja tudi v Maharashtri (Biplab, 2016).

Omejitev *Joint Hindu Family Business* so nesorazmerno razmerje med delom in nagradami, kar pomeni, da je dobiček razdeljen med vse člane družine, medtem ko je Karta edini prejemnik dohodka. Značilna je omejenost managementa (Karta nima vseh potrebnih spretnosti za produkcijo, nabavo, marketing ipd., kar vpliva na učinkovitost in uspešnost operacij podjetja), kratko življenje podjetja (dolžina življenja podjetja se skrajša, kadar imajo družinski prepri prednost pred poslovnimi interesi) (Biplab, 2016).

Prav tako je opaženo zmanjšanje priljubljenosti tovrstnega poslovanja. Glavni vzrok za padec je postopni zlom skupnega družinskega sistema ter trenutni trendi industrializacije na zahodu (Biplab, 2016).

Zakon, ki v Indiji ureja to vrsto poslovanja, se imenuje Hindujski zakon o dedovanju 1956 (angl. *Joint Hindu Succession Act, 1956*).

2.3 Kapitalske družbe

Kapitalske družbe so tiste družbe, ki na svetu predstavljajo najpomembnejši pravni subjekt. Vse največje družbe sveta so kapitalske družbe (Cepec & Kovač, 2012, str. 193).

V svetovnem merilu predstavljajo največja podjetja (na podlagi prihodkov) Walmart, State Grid, China National Petroleum, Sinopec Group, Royal Dutch Shell, Exxon Mobil, Volkswagen, Toyota Motor, Apple, British Petroleum itd. (Fortune, b.l.).

Tudi v Sloveniji imamo kar nekaj velikih podjetij. Med največje, prav tako na podlagi prihodkov, spadajo Petrol, Gen-I, Mercator, HSE, Krka, Revoz, Lek, Gorenje, Telekom Slovenije in OMV Slovenija (Bizovičar, 2015).

2.3.1 Kapitalske družbe v Sloveniji

2.3.1.1 Družba z omejeno odgovornostjo

Družba z omejeno odgovornostjo je gospodarska družba, ki vsebuje tako lastnosti osebnih kot lastnosti kapitalskih družb. Družba z omejeno odgovornostjo je fleksibilna družba, to pa zato, ker med urejanjem medsebojnih razmerij med družbeniki obstaja pogodbeno svoboda, upravljanje družbe je nezakomplicirano. Na drugi strani pa obstaja predpisani minimalni osnovni kapital, odgovornost za dolgove je omejena, sprememba družbenikov pa je preprosta (Cepec & Kovač, 2012, str. 197).

Minimalno število oseb za ustanovitev d. o. o. je ena, maksimalno pa 50. Družbo lahko ustanovijo fizične ali pravne osebe, njihov vložek se imenuje poslovni delež in predstavlja korporacijska upravičenja, katere ima družbenik v družbi (Cepec & Kovač, 2012, str. 198). Družbo z omejeno odgovornostjo lahko poleg državljanov Slovenije ustanovijo tudi tujci (Ivanjko, Kocbek, & Prelič, 2009, str. 873).

Družbeniki v družbi z omejeno odgovornostjo imenujejo enega ali več direktorjev, ki zastopajo družbo in vodijo njene posle (Cepec & Kovač, 2012, str. 198).

ZGD-1 določa, da je minimalni osnovni kapital, potreben za ustanovitev d. o. o., 7500 EUR. Sestavljen je iz vložkov, ki ne smejo biti nižji od 50 EUR. Poznamo denarne in stvarne vloške. Med stvarne vloške lahko štejemo premoženjske, nepremičnine, pravice, podjetje ali del podjetja (Cepec & Kovač, 2012, str. 198).

Za ustanovitev družbe je potrebno skleniti družbeno pogodbo in družbo vpisati v sodni register. Družbeno pogodbo sklenejo družbeniki s soglasno izjavo volj. Sklenjena je v obliki notarskega zapisa, lahko tudi na podlagi posebnega obrazca (na ta način je lahko sklenjena v primeru, ko družbeniki ne želijo spreminjati določil družbene pogodbe, kot je navedeno na obrazcu; v tem primeru morajo biti podpisi družbenikov overjeni). Ko je družba vpisana v sodni register, postane pravna oseba; družbeniki pa niso odgovorni za dolgove (Cepec & Kovač, 2012, str. 199).

Ob ustanovitvi mora pogodba vsebovati vsaj podatke o družbenikih; firmo, sedež in dejavnost; višino osnovnega kapitala in deleže družbenikov; dodatne obveznosti družbenikov; predmet in znesek stvarnega vložka; dogovor o naknadnih vplačilih; družbeno pogodbo itd. (Cepec & Kovač, 2012, str. 199–200).

Pravice družbenikov delimo na premoženjske in upravljalne pravice.

Premoženjske pravice zajemajo pravico do udeležbe pri dobičku, pravico do dela preostanka likvidacijske mase, prednostno pravico pri povečanju osnovnega kapitala z novimi vložki in prednostno pravico pri nakupu poslovnega deleža (Cepec & Kovač, 2012, str. 202–204).

Upravljalne pravice so tiste, ki jih imajo družbeniki pri upravljanju družbe in zajemajo pravico do sodelovanja pri upravljanju družbe, pravico do informacij in vpogleda v poslovno dokumentacijo družbe, pravico do izstopa iz družbe, pravico do izključitve drugega družbenika in pravica do izpodbijanja sklepov skupščine. Če z družbeno pogodbo ni dogovorjeno drugače, je obseg pravic družbenika dogovorjen glede na višino poslovnega deleža družbenika (Cepec & Kovač, 2012, str. 204–207).

ZGD-1 dovoljuje tudi ustanovitve enoosebnih družb z omejeno odgovornostjo. Za te družbe je značilno, da jo ustanovi zgolj en družbenik in da imajo zgolj en poslovni delež. Družbenik v taki družbi mora sprejeti akt o ustanovitvi, ki je enostranska izjava, ki ureja razmerje družbenika do družbe. Kot pri običajni družbi z omejeno odgovornostjo, je osnovni kapital 7.500 EUR. V primeru, da tega zneska ni zagotovil, mora zagotoviti ustrezno varščino. Družbenik te družbe mora vse odločitve vpisovati v knjigo sklepov, ki jo mora pred vpisom v sodni register potrditi notar. Poslovodja oziroma direktor družbe je lahko družbenik ali oseba, ki jo on za to določi. Če se odloči, da bo direktor družbenik sam, lahko sklepa pravne posle sam s seboj (Cepec & Kovač, 2012, str. 212–214).

2.3.1.2 Delniška družba

Pri delniški družbi, ki je najkompleksnejša pravnoorganizacijska oblika izvajanja gospodarske dejavnosti, je osnovni kapital razdeljen na delnice. Delniška družba upnikom odgovarja z vsem svojim premoženjem, medtem ko delničarji upnikom za obveznosti družbe niso odgovorni (delniška družba je osamosvojena od delničarjev). Delničarji z vplačilom vplačanega zneska pridobijo zgolj korporacijske pravice. Temeljna dolžnost delničarja je, da vplača emisijski znesek delnice. Skupščina delničarjev se običajno sreča enkrat letno (Cepec & Kovač, 2012, str. 221).

Minimalni osnovni kapital pri delniški družbi znaša 25.000 EUR. Ustanoviti jo mora najmanj ena fizična oseba. Ko je vpisana v sodni register, pridobi lastnosti pravne osebe. Pred vpisom družbe v sodni register morajo delničarji vplačati vsaj 25 odstotkov emisijskega zneska delnice (Cepec & Kovač, 2012, str. 222).

Delniška družba lahko nastane po postopku sočasne ali postopne ustanovitve. Celotni postopek pri obeh oblikah je razdeljen na tri faze. V prvi fazi se družbeniki dogovorijo o ustanovitvi in strukturi družbe, v drugi fazi realizirajo idejo, v tretji fazi družba pridobi status pravne osebe z vpisom v sodni register (Cepec & Kovač, 2012, str. 233–235).

Statut je temeljni akt delniške družbe. Pri statutu delniške družbe je za razliko od družbene pogodbe določena strukturna strogost, kar pomeni, da se delničarji lahko dogovorijo le za tisto, kar dovoljuje zakon. Prav tako delničarji ne morejo spreminjati določil zakona. Družba delničarjem ne vrne in ne obrestuje vplačanih vložkov (načelo trajnosti in nespremenljivosti). Delničarjem je lahko izplačan bilančni dobiček (Cepec & Kovač, 2012, str. 222).

Delnica je vrednostni papir, ki ga lahko izdajajo samo delniške družbe. Delnica je sorazmerni del osnovnega kapitala delniške družbe, skupek korporacijskih pravic in vrednostni papir (Cepec & Kovač, 2012, str. 223).

»Osnovni kapital pomeni za družbo in njeno poslovanje začetno in obenem obratno glavnico, za razmerje navzven pa jamstveno premoženje družbe za njene obveznosti.« (Cepec & Kovač, 2012, str. 224)

Kot v vsaki drugi družbi imajo tudi delničarji določene pravice. Delimo jih na premoženjske in upravljalvske. K premoženjskim pravicam spadajo pravica do dividende, pravica do prednostnega nakupa novih emisijskih delnic in alikvotni delež pri likvidaciji.

Ko govorimo o upravljaljskih pravicah, kot prvo vzamemo glasovalno pravico, druga je pravica do nadzora nad poslovanjem družbe in pravica do informacij, tretja je pa pravica do

izpodbijanja sklepov oziroma ukrepov organov družbe (Cepec & Kovač, 2012, str. 225–229).

2.3.2 Kapitalske družbe v Indiji

V indijskem pravnem sistemu med kapitalske družbe, torej med družbe, kjer družbeniki ne odgovarjajo za dolgove družbe, uvrščamo: dve obliki družbe z omejeno odgovornostjo in sicer *Private Limited Company* in *Limited Liability Partnership*, enoosebno družbo z omejeno odgovornostjo (angl. *One Person Company*) in delniško družbo (angl. *Public Limited Company*).

2.3.2.1 Limited Liability Partnership

Limited Liability Partnership (v nadaljevanju LLP) so v primerjalnih pravnih redih po vsebini in obliki komanditne družbe, torej družbe, v katerih vsaj del družbenikov za dolgove družbe odgovarja z vsem svojim premoženjem, drugi del družbenikov pa za dolgove ne odgovarja. V nekaterih primerjalnih pravnih redih se je zakonodajalec odločil in komanditno družbo (angl. *Limited Liability Partnership*) vsebinsko preoblikoval v družbo z omejeno odgovornostjo po nemškem vzoru, saj v teh družbah nihče izmed družbenikov za dolgove družbe več ne odgovarja. Takšen primer je tudi indijska *limited liability partnership*. *Limited Liability Partnership* je v indijskem pravnem sistemu novejša oblika poslovanja, saj je bila v indijski pravni sistem uvedena z *Limited Liability Partnership Act* leta 2008 (Ministry of Law and Justice, 2009).

Zakonodajalec je z uveljavitvijo takšne oblike gospodarske družbe želel ustvariti družbo po vzoru kontinentalne (nemške) pravne ureditve, kjer so družbe z omejeno odgovornostjo in kombinacijo fleksibilnosti osebnih družb, z nekaterimi značilnostmi kapitalskih družb. Pri tem gre poudariti predvsem enostaven prenos poslovnega deleža in neodgovornost za dolgove družbe (Business Knowledge Resource Online, b.l.).

LLP ustanovijo družbeniki z družbeno pogodbo in vpisom družbe v sodni register. Družba mora imeti vsaj dva družbenika, ki sta lahko pravna ali fizična oseba. Vsaj en družbenik mora biti rezident Indije (LLP Online, 2016c). Zakon ne določa največjega števila družbenikov (Ministry of Law and Justice, 2009).

Zakon ne predpisuje minimalnega osnovnega kapitala, ki ga morajo družbeniki ob ustanovitvi vložiti v družbo, kar družba pomembno ločuje od *Private Limited Company*, kjer je osnovni kapital predpisan in znaša 100.000 rupij (IndiaFilings, 2014b).

Kot že omenjeno, družbeniki družbe za dolgove družbe ne odgovarjajo. Podobno kot v osebnih družbah, so za sklepanje poslov družbe pristojni družbeniki in ne direktorji, kot to velja za klasične družbe z omejeno odgovornostjo (LLP Online, 2016c).

Za LLP je torej značilno, da gre za izjemno fleksibilno obliko gospodarske družbe, ki je primerna predvsem za storitveni sektor, saj je za poslovne partnerje, ravno zaradi svoje fleksibilnosti, neodgovornosti za dolgove družbe in nepotrebnosti osnovnega kapitala, lahko tvegana (LLP Online, 2016b).

2.3.2.2 Družba z omejeno odgovornostjo (angl. *Private Limited Company*)

Družba z omejeno odgovornostjo (angl. *Private Limited Company*) je kapitalaska gospodarska družba, ki jo lahko ustanovita minimalno dva in največ dvesto družbenikov. Družbeniki so lahko tako fizične kot pravne osebe. Ker gre za kapitalsko družbo, družbeniki za dolgove družbe ne odgovarjajo. Družba z omejeno odgovornostjo je urejena v Zakonu o gospodarskih družbah (angl. *Companies Act 2013*) (IndiaFilings, 2014a).

Za razliko od *Limited Liability Partnership*, je za ustanovitev *Private Limited Company* (v nadaljevanju PLC) potreben minimalni osnovni kapital, ki znaša 100.000 rupij (približno 1340 EUR). Posle PLC vodijo direktorji, ki jih imenujejo delničarji (družbeniki). Imenovanih mora biti minimalno dva in maksimalno 15 direktorjev, ki nadzorujejo dnevno delovanje družbe, kar predstavlja bistveno razliko s Slovenijo, kjer je spodnja meja direktorjev ena, zgornje meje pa ni. Imenovani direktorji morajo biti stari najmanj 18 let in morajo biti fizične osebe. Za direktorja so lahko, tako kot v Sloveniji, imenovani tudi tujci, ki ne živijo oziroma ne poslujejo v Indiji (Madaan & Co, 2016).

Prav tako kot v Sloveniji, imajo tudi v Indiji, pod okriljem indijskega zakona o gospodarskih družbah, družbeniki pravice. To so: pravica do spremembe Akta o ustanovitvi družbe in spremembe družbene pogodbe, kar družbeniki naredijo na skupščini (družbeniki imajo volilno pravico); pravica do sklicevanja skupščine; pravica do udeleževanja in glasovalna pravica na skupščini; pravica do prenosa delnic; pravica do prejema dividend; zaščita manjših delničarjev (IndiaFiling, 2016).

Spodnja Tabela 5 prikazuje primerjavo družbe z omejeno odgovornostjo med Slovenijo in Indijo.

Tabela 6: Primerjava družbe z omejeno odgovornostjo med Slovenijo in Indijo

	Slovenija	Indija
Odgovornost za dolgove	Družba	Družba
Minimalni osnovni kapital	7.500 EUR	100.000 rupij (približno 1340 EUR)
Ustanovitev	Sklenitev družbene pogodbe in vpis v sodni register	Oblikovanje Akta o ustanovitvi družbe in družbene pogodbe; vpis v sodni register
Zakon, ki ureja obliko družbe	Zakon o gospodarskih družbah	Companies Act 2013

2.3.2.3 Enoosebna družba z omejeno odgovornostjo

Enoosebna družba z omejeno odgovornostjo (angl. *One Person Company*) je bila v Indiji uvedena z zakonom o gospodarskih družbah leta 2013 za podporo podjetnikom, ki so sami sposobni ustanoviti podjetje. Omogoča jim, da ustvarijo en osebn gospodarski subjekt. Ena od največjih prednosti enoosebne družbe z omejeno odgovornostjo je, da lahko obstaja samo en družbenik podjetja, medtem ko se pri družbi z omejeno odgovornostjo zahtevata najmanj dva člana za vključitev in ohranitev družbe. Tako kot pri družbi z omejeno odgovornostjo je enoosebna družba z omejeno odgovornostjo ločena pravna oseba, nudi zaščito delničarjem, ima kontinuiteto poslovanja in jo je enostavno vključiti (IndiaFilings, 2014a).

Osnovni kapital za ustanovitev družbe znaša 100.000 rupij (približno 1340 EUR), kar predstavlja razliko s Slovenijo, kjer je za ustanovitev enoosebne družbe z omejeno odgovornostjo zakonsko zahtevan enak znesek kot za ustanovitev družbe z omejeno odgovornostjo (7500 EUR) (Ipleaders, 2016).

V enoosebni družbi z omejeno odgovornostjo je lahko imenovan najmanj en direktor in največ petnajst (CNK India, 2016, str. 3). Na splošno je družba po pravilih in regulativah zelo podobna standardni družbi z omejeno odgovornostjo.

Spodnja tabela prikazuje primerjavo med Indijskimi *One Person Company* (v nadaljevanju OPC), PLC in LLP.

Tabela 7: Primerjava OPC, PLC in LLP v Indiji

	<i>One Person Company (OPC)</i>	<i>Private Limited Company (PLC)</i>	<i>Limited Liability Partnership (LLP)</i>
Odgovornost za dolgove	Družbeniki ne odgovarjajo za dolgove družbe	Družbeniki ne odgovarjajo za dolgove družbe	Družbeniki ne odgovarjajo za dolgove družbe
Zakon, ki ureja pravnoorganizacijsko obliko	Companies Act 2013	Companies Act 2013	Limited Liability Partnership Act 2008
Registracija družbe	Registracija na sodnem registru	Registracija na sodnem registru	Registracija na sodnem registru
Osnovni kapital	100.000 rupij (približno 1340 EUR)	100.000 rupij (približno 1340 EUR)	Ni predpisan
Odgovornost	Omejena	Omejena	Omejena

Vir: K. Ahmed Sheriff, *OPC vs LLP vs Pvt vs Partnership vs Sole Proprietorship*, 2014.

Kot lahko vidimo v zgornji tabeli, so si vse tri pravnoorganizacijske oblike zelo podobne. V vseh treh družbah družbeniki niso odgovorni za obveznosti in dolgove, ki nastanejo med poslovanjem. Zakon, ki ureja OPC in PLC, se imenuje Companies Act 2013, LLP pa ureja Limited Liability Partnership Act 2008. Vse tri oblike morajo biti registrirane na sodnem registru, ki pri vseh treh oblikah izda potrdilo o vključitvi družbe na trg, pri PLC pa še potrdilo o začetku poslovanja. Pri OPC in PLC osnovni kapital znaša 100.000 rupij, kar je približno 1340 EUR, medtem ko pri LLP ta ni zahtevan (Ahmed Sheriff, 2014).

2.3.2.4 Delniška družba

Družba z omejeno odgovornostjo (angl. *Private Limited company*) je v Indiji dosti podobna delniški družbi (angl. *Public Limited Company*). Delniško družbo v Indiji sestavlja najmanj sedem delničarjev, medtem ko zgornja meja ni določena. To predstavlja bistveno razliko s Slovenijo, kjer družbo lahko ustanovi samo en član ali več. Na splošno je, tako kot v Sloveniji, zelo težko ustanoviti delniško družbo. Delniška družba lahko kotira na borzi ali pa trguje z delnicami na organiziranem trgu kapitala. Delniška družba je, tako kot družba z omejeno odgovornostjo, samostojna pravna oseba, njen obstoj ni odvisen od smrti, upokojitve ali nesposobnosti kateregakoli njenega delničarja (Indian Enterprteneur, 2011).

Minimalni osnovni kapital za ustanovitev delniške družbe v indiji znaša 500.000 rupij (približno 6.700 EUR). Ob ustanovitvi je potrebno imenovati najmanj 3 direktorje, ki morajo biti fizične osebe (Indian Enterprteneur, 2011).

Ko družba pridobi vse potrebne dokumente za registracijo in ko je registrirana na sodnem registru, dobi certifikat o ustanovitvi podjetja. S tem družba postane pravna oseba (Ministry of Law and Justice, 2013).

V splošnem so pravice delničarjev, da izvolijo direktorja, se udeležijo sestankov oziroma srečanj delničarjev in na njih tudi glasujejo, pregledajo register podjetja in si delajo zapiske o srečanjih delničarjev, ter kakršnekoli zapiske o podjetju, prejmejo kopije finančnih poročil podjetja, lahko pa tudi dajo pobudo za likvidacijo podjetja.

Večinski delničarji imajo tudi dodatne pravice, za katere se priporoča, da so zavedene v krovnih aktih podjetja (angl. *Articles of Association*). Te pravice so: zastopanje podjetja na sestankih in večja moč pri končnih odločitvah v podjetju, menedžerske pravice, dostop do dodatnih informacij o podjetju, prednostne pravice v primeru stečaja, pravica, da skličejo srečanje oziroma sestanek delničarjev, lahko pristopijo do sodišča, da preprečijo spremembe določenih pravic ali do odbora izvršnih direktorjev, v primeru zatiranja in slabega vodstva menedžmenta (Practical Law, 2015).

Tako kot v Sloveniji morajo tudi v Indiji delniške družbe vsaj enkrat letno sklicati letno srečanje delničarjev družbe. Srečanje mora potekati v operativnem času družbe na sedežu družbe ali kjerkoli v prostorih te družbe. Na srečanju je že v naprej po zakonu določen vrstni red, ki pa mu družba lahko doda svoje točke (Practical Law, 2015).

Delniška družba podeljuje omejeno odgovornost svojim lastnikom in vodstvu, tako kot imamo to urejeno v Sloveniji (IndiaFilings, 2014a). Omejena odgovornost delničarjev pomeni, da njihova odgovornost ne presega zneska, ki so ga investirali v podjetje z vložkom v osnovni kapital. Omejena odgovornost je ena od največjih prednosti vlaganja v delniško družbo (Investopedia, b.l.). Kot javno podjetje delniška družba omogoča prodajo delnic za vlagatelje, kar je koristno pri zbiranju kapitala (IndiaFilings, 2014a).

Spodnja tabela prikazuje primerjavo delniške družbe med Slovenijo in Indijo.

Tabela 8: Primerjava delniške družbe med Slovenijo in Indijo

	Slovenija	Indija
Odgovornost za dolgove	Družba	Družba
Minimalni osnovni kapital	25.000 EUR	500.000 rupij (približno 6.700 EUR)
Ustanovitev	Oblikovanje statuta in vpis v sodni register	Oblikovanje Akta o ustanovitvi družbe in družbene pogodbe; vpis v sodni register

se nadaljuje

Tabela 9: Primerjava delniške družbe med Slovenijo in Indijo (nad.)

	Slovenija	Indija

Zakon, ki ureja obliko družbe	Zakon o gospodarskih družbah	Companies Act 2013

SKLEP

Čeprav so na prvi pogled ureditve za ustanovitev družbe v Indiji zelo podobne slovenskim, podrobnejša analiza pokaže, da so v resnici dosti različne.

Temeljna razlika je že v pravnih sistemih v državama. V Sloveniji se srečamo s kontinentalnim, v Indiji pa z angloameriškim sistemom. Zaradi sistema je posledično tudi zakonodaja in ureditev družb drugačna. V Sloveniji imamo samostojnega podjetnika, osebne družbe (sem spadata družba z neomejeno odgovornostjo in komanditna družba) in kapitalske družbe, ki so razdeljene na delniške družbe, družbe z omejeno odgovornostjo in enoosebne družbe z omejeno odgovornostjo. V Indiji je sistem dosti drugačen. Poleg samostojnega podjetnika poznamo osebne družbe, kamor spadajo *Partnership Firm*, *Unlimited Liability* in *Joint Hindu Family Business*. Pri kapitalskih družbah se srečamo, prav tako kot v Sloveniji, z delniško družbo, družbo z omejeno odgovornostjo in enoosebno družbo z omejeno odgovornostjo. H kapitalskim družbam sodi še *Limited Liability Partnership*, ki je podoben slovenski ureditvi družbe z omejeno odgovornostjo. Komanditne družbe v Indiji nimajo.

Kot prednost ustanovitve družbe v Sloveniji, v primerjavi z Indijo, lahko izpostavim zakonodajo, ki je v Sloveniji dosti bolj enostavno urejena. Pri nas je poglobitni zakon, ki ureja vse vrste družb, Zakon o gospodarskih družbah, medtem ko v Indiji skoraj vsako družbo ureja poseben zakon. Samostojni podjetnik zakonsko ni urejen; *Partnership Firm* ureja 'Indijski zakon o partnerstvu' (angl. *Indian Partnership Act, 1932*); *Limited Liability Partnership* je urejen z *Limited Liability Partnership Act, 2008*; *Unlimited Company*, družbo z omejeno odgovornostjo in delniško družbo ureja indijski 'Zakon o gospodarskih družbah' (angl. *Companies Act 2013*); *Joint Hindu Family Business* je urejen s 'Hindujskim zakonom o dedovanju' (angl. *Joint Hindu Succession Act, 1956*).

Z vidika primerjave je še posebej zanimiva oblika gospodarske družbe skupno hindujsko družinsko podjetje (angl. *Joint Hindu Family business*), ki ga poznamo samo iz indijskega sistema in ga ureja indijski zakon o dedovanju (angl. *Joint Hindu Succession Act, 1956*). V tovrstni družbi so zaposleni samo družinski člani, katere usmerja glava družine.

Tekom pisanja zaključne strokovne naloge sem spoznala, da ustanovitev podjetja v Indiji ni tako enostavna, kot sem si na začetku predstavljala. Slovenija je po enostavnosti ustanovitve družbe na osemnajstem mestu (World Bank Group, 2016b), Indija pa kar na 155 (World Bank Group, 2016a). To pomeni, da je dosti bolj zahtevno ustanoviti družbo v Indiji kot v Sloveniji.

LITERATURA IN VIRI

1. Ahmed Sheriff, K. (2014, 11. september). OPC vs LLP vs Pvt Ltd vs Partnership vs Sole Proprietorship. *SlideShare*. Najdeno 12. julija 2016 na spletnem naslovu <http://www.slideshare.net/khizeras/opc-vs-llp-vs-pvt-ltd-vs>
2. Badami, K. (b. l.). Understanding Sole Proprietorships. *India how to*. Najdeno 20. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.indiahowto.com/understanding-sole-proprietorships.html>
3. Biplab, R. (2016). What is a joint Hindu family business? *Quora*. Najdeno 12. julija 2016 na spletnem naslovu <https://www.quora.com/What-is-a-joint-Hindu-family-business>
4. Bizovičar, M. (2015, 6. junij). Petrol na čelu 300 največjih podjetij po prihodku. *Delo*. Najdeno 6. septembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/podjetja/najvecja-podjetja.html>
5. Business Knowledge Resource Online. (b.l.). *Choosing a Form of Business Organisation: Limited Liability Partnership (LLP)*. Najdeno 5. avgusta 2016 na spletnem naslovu http://www.archive.india.gov.in/business/starting_business/limited_liability.php
6. Cepec, J., & Kovač, M. (2012). *Poslovno pravo*. Ljubljana: GV Založba.
7. CNK India. (2016). *Private Limited Company, OPC and LLP - a comparison*. Najdeno 5. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.cnkindia.com/Private%20Limited%20Company,%20OPC%20and%20LLP%20%20E2%80%93%20a%20comparison.pdf>
8. Fortune. (b.l.). *Global 500*. Najdeno 22. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://beta.fortune.com/global500/>
9. How to Register a Partnership Firm in India. (b.l.). V *wikiHow*. Najdeno 12. julija 2016 na spletnem naslovu <http://www.wikihow.com/Register-a-Partnership-Firm-in-India>
10. India Company Registration. (2016). *Unlimited Company in India*. Najdeno 12. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.company-registration.in/unlimited-company-india.php>
11. IndiaFilings. (2014a, 11. september). *Types of company*. Najdeno 12. avgusta 2016 na spletnem naslovu <https://www.indiafilings.com/learn/types-of-company/>
12. IndiaFilings. (2014b, 18. oktober). *LLP Advantages*. Najdeno 12. avgusta 2016 na spletnem naslovu <https://www.indiafilings.com/learn/llp-advantages/>
13. IndiaFilings. (2014c, 23. november). *Sole Proprietorship Registration*. Najdeno 12. avgusta 2016 na spletnem naslovu <https://www.indiafilings.com/learn/sole-proprietorship-registration/>
14. IndiaFiling. (2016, 5. maj). *Shareholder Rights under Companies Act, 2013*. Najdeno 12. avgusta 2016 <https://www.indiafilings.com/learn/shareholder-rights-companies-act-2013/>

15. Indian Enterprteneur. (2011, 28. junij). *The Different Types of Business Entities in India*. Najdeno 30. julija 2016 na spletnem naslovu <http://www.indianentrepreneur.com/resources/the-different-types-of-business-entities-in-india/>
16. Investopedia. (b.l.). *Limited Liability*. Najdeno 1. julija 2016 na spletnem naslovu <http://www.investopedia.com/terms/l/limitedliability.asp>
17. IPleaders. (2016, 6. april). *What Is The Procedure For The Incorporation Of One Person Company In India*. Najdeno 19. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://blog.ipleaders.in/procedure-incorporation-one-person-company-india/>
18. Ivanjko, Š., Kocbek, M., & Prelič, S. (2009). *Korporacijsko pravo*. Maribor: GV Založba.
19. Izvozno okno. (2015a, oktober). *Indija*. Najdeno 13. junija 2016 na spletnem naslovu http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Podatki_o_drzavah/Indija/Gospodarske_panog_e_4669.aspx
20. Izvozno okno. (2015b). *Mednarodno gospodarsko sodelovanje v Indiji*. Najdeno 13. junija 2016 na spletnem naslovu http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Podatki_o_drzavah/Indija/Mednarodno_gospodarsko_sodelovanje_6426.aspx
21. Izvozno okno. (2016). *Bilateralni ekonomski odnosi Indije s Slovenijo*. Najdeno 13. junija 2016 na spletnem naslovu http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Podatki_o_drzavah/Indija/Bilateralni_ekonomski_odnosi_s_Slovenijo_4107.aspx
22. Izvozno okno. (b. l.). *Seznam slovenskih podjetij, prisotnih na trgu Indije*. Najdeno 13. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/SEZNAM%20SLOVENSКИH%20PODJETIJ.pdf>
23. Kocbek, M., Bohinc, R., Bratina, B., Ilešič, M., Ivanjko, Š., Knez, R., Odar, M., Pivka, H., Plavšak, N., Podgorelec, P., Prelič, S., Prostor, J., Pšeničnik, D., Puharič, K., & Zabel, B. (2014). *Veliki komentar zakona o gospodarskih družbah* (2. dopolnjena izdaja z novelami ZGS-1A do ZGD-1H, prva knjiga). Ljubljana: GV Založba.
24. Koundal, A. (b. l.). Summary of the Hindu Succession Act, 1956. *Share Your Essays*. Najdeno 22. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.shareyouressays.com/117780/summary-of-the-hindu-succession-act-1956>
25. Lakshman, C. (2015). *Doing Business in India*. Oxford: Elsevier Ltd.
26. LLP Online. (2016a). *Benefits of LLP*. Najdeno 1. septembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.llponline.in/benefits.php>
27. LLP Online. (2016b). *Comparison between existing Business Forms and LLP Result*. Najdeno 1. septembra 2016 na spletnem naslovu http://www.llponline.in/compare_llp_result.php
28. LLP Online. (2016c). *Highlights*. Najdeno 1. septembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.llponline.in/highlights.php> 5. julija 2016 na spletnem
29. Madaan & Co. (2016). *Private Limited Company in India*. Najdeno 5. avgusta 2016 na spletnem naslovu http://www.madaan.com/private_limited_company_india.html

30. Mercina, J. (2015, 1. januar). Komanditna družba (k.d.). *Mladi podjetnik*. Najdeno 5. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniskikoticek/ustanovitev-podjetja/katero-obliko-podjetja-izbrati/komanditna-druzba-k.d.1>
31. Ministry of Law and Justice. (2009, 9. januar). *Limited Liability Partnership Act*. Najdeno 26. junija 2016 na spletnem naslovu: http://www.mca.gov.in/Ministry/actsbills/pdf/LLP_Act_2008_15jan2009.pdf
32. Ministry of Law and Justice. (2013, 30. avgust). *Companies act*. Najdeno 26. junija na spletnem naslovu: <http://www.mca.gov.in/Ministry/pdf/CompaniesAct2013.pdf>
33. Practical Law. (2015, 1. maj). *Shareholder's rights in private and public companies in India: overview*. Najdeno 25. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://us.practicallaw.com/7-615-1126>
34. SloExport. (2016). *India*. Najdeno 12. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.sloexport.si/en/search?MenuID=278&poizvedbaid=60>
35. Statistic Times. (2016, 1. junij). *GDP growth of India*. Najdeno 12. junija 2016 na spletnem naslovu <http://statisticstimes.com/economy/gdp-growth-of-india.php>
36. Surbhi, S. (2015, 1. april). Difference Between Partnership Firm and Company. *Key Differences*. Najdeno 1. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://keydifferences.com/difference-between-partnership-firm-and-company.html>
37. Statistični Urad Republike Slovenije. (2014). *Podjetja po pravnoorganizacijski obliki in velikosti glede na število oseb, ki delajo, Slovenija, letno*. Najdeno 12. julija 2016 na spletnem naslovu http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=1418803S&ti=&path=../Database/Ekonomsko/14_poslovni_subjekti/01_14188_podjetja/&lang=2
38. The Economic Times. (2013, 16. julij). *Number of registered companies in India crosses 13-lakh mark*. Najdeno 14. avgusta 2016 na spletnem naslovu http://articles.economicstimes.indiatimes.com/2013-07-16/news/40613264_1_annual-returns-1-5-lakh-registered-companies
39. World Bank Group. (2016a). *Ease of Doing Business in India*. Najdeno 12. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/india/>
40. World Bank Group. (2016b). *Ease of Doing Business in Slovenia*. Najdeno 12. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/slovenia>
41. Your Finance Book. (2015, 27. maj). *How do I start Sole Proprietorship in India*. Najdeno 1. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://yourfinancebook.com/sole-proprietorship-in-india-how-do-i-start-a-sole-proprietorship-firm-in-india/>